

PESTPROTOCOL VAN MONTESSORI BASISCHOOL ARCADE

1. Waarom een pestprotocol?

Montessori basisschool Arcade wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat en een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ongeschreven regels aan te bieden en deze te onderhouden. Soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de kinderen te maken. Een van die duidelijke regels is dat kinderen met **respect** met elkaar dienen om te gaan. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken.

In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Voor Montessori basisschool Arcade is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle kinderen met elkaar moeten kunnen *leren* omgaan.

Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag en onverdraagzaamheid.

Het pestprotocol vormt de verklaring van het schoolbestuur, de directie, de leerkrachten en de ouders waarin is vastgelegd, dat men pestgedrag op school volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken. Het wordt elke 4 jaar geëvalueerd.

2. Uitgangspunten van het protocol

- Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem voor de leerkrachten, de groep, de ouders, de gepeste en de pestende kinderen.
- De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken, door het scheppen van een pedagogisch klimaat, waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd. De school moet ook beschikken over een stappenplan (zie punt 6).
- Leerkrachten en tso-ouders moeten tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt moeten leerkrachten en tso ouders duidelijk stelling nemen en actie ondernemen tegen dit gedrag.

3. Begripsomschrijving plagen en pesten

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je zo kunnen aangeven:

Plagen	Pesten
gelijkwaardigheid	machtsverschil
wisselend "slachtofferschap"	hetzelfde slachtoffer
humoristisch, incidenteel	kwetsend en bedreigend
af en toe	vaak/voortdurend

Een definitie van pesten op school luidt als volgt: "Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen." Met deze definitie is het verschil tussen pesten en plagen duidelijk aangegeven. Bij plagen is sprake van incidenten. Pesten echter gebeurt systematisch: een aantal keren per week, een keer per week of regelmatig en gaat door als niemand reageert.

Pesten is een probleem dat wij onder ogen willen en moeten zien en dan serieus willen aanpakken.

3.1. Betrokkenen

3.1.1. Pester

Zijn vaak fysiek de sterksten uit de groep. Ze lijken in eerste indruk populair, maar dwingen die populariteit soms af door te laten zien wat ze allemaal durven en te laten zien hoe sterk ze zijn. De groep krijgt vaak een onuitgesproken keuze opgelegd: je bent voor me of tegen me.

Soms zijn de pesters de kinderen die zelf ook ooit gepest zijn. Meestal is er al een onveilige situatie, waarbij de pester de gelegenheid krijgt zich te manifesteren.

3.1.2. **Gepeste kind**

Kunnen gepest worden om hun uiterlijk, of om de dingen die ze doen, maar het heeft vaker te maken met de manier waarop de gevoelens worden beleefd en geuit. Vaak hebben ze een beperkte weerbaarheid.

3.1.3. **Zwijgende groep**

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken in de directe actieve rol. Sommige houden afstand en anderen doen incidenteel mee. De laatsten met een angst zelf in de slachtoffer rol te geraken. Sommige kinderen in de groep merken niet dat er wordt gepest.

3.1.4. **Ouders**

Spelen een belangrijke rol bij het probleem en het aanpakken daarvan. Het geldt voor de ouders van het gepeste kind als voor de ouders van de pester. De onmacht kan sterk worden ervaren evenals de emotionele betrokkenheid.

3.1.5. **Leraren**

Hebben een sleutelrol in de aanpak, zowel preventief, om het te signaleren en het effectief te bestrijden met hulp.

4. **Te verwachten problemen bij de aanpak en signalen**

Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag. Het voldoet niet aan de normen die de ouders graag zien; een vrolijk en onbezorgd kind. Veel gepeste kinderen gaan zwijgen, omdat ze bang zijn dat bij het bespreken het pesten zal toenemen. Kinderen worden eenzaam. Aanhoudende pesterijen zijn traumatisch voor het slachtoffer met veel negatieve gevolgen.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind wordt gepest:

- Het kind stopt veel energie in het probleem en kan zich moeilijk concentreren.
- Leerprestaties gaan achteruit. Het kind kan eigenlijk meer dan het laat zien!
- Er komen psychosomatische klachten, zoals hoofd- en buikpijn.
- Het kind voelt zich steeds bedreigd en wordt onzeker.
- Er ontstaat vaak een negatief zelfbeeld met soms zelfs een suïcidaal gedrag.

Bij de pester kan een gevoel van opluchting net zo groot zijn als bij het slachtoffer bij een duidelijke aanpak. Er wordt dan ook aandacht besteed aan hun onmacht om relaties op te bouwen, wat bij vele pesters hun liefste wens is.

In de groep van meelopers zijn er kinderen die zich erg schuldig voelen, omdat ze niet kunnen opkomen voor het slachtoffer door actief te helpen of de hulp in te roepen van de volwassenen.

Ouders beschikken niet over de juiste informatie bij conflictsituaties. Ze hebben geen vergelijkingsmateriaal voorhanden. Een pester op school hoeft zich zo thuis niet te manifesteren.

5. **Maatregelen en procedures**

Vooraf moet worden gesteld dat iedere melding van pesten serieus genomen dient te worden en moet worden geverifieerd.

De maatregelen die genomen moeten worden zijn in eerste instantie **preventief**. In het geval dat dit niet het gewenste resultaat oplevert zullen we moeten overgaan op **repressieve** maatregelen.

Formulieren en procedures leiden op zichzelf niet tot het verdwijnen van gedrag. Wel is het belangrijk om inzake als pestgedrag duidelijk te monitoren hoe het verloop van de casus wordt behandeld. Er is veel tijd mee gemoeid en er zijn veel betrokkenen.

Als een kind bij pestproblemen het niet aan een leerkracht durft te vertellen kan een kind naar een leerkracht van eigen keuze gaan. Dat wordt dan de vertrouwenspersoon.

5.1. **Preventief**

Arcade vindt een goed pedagogisch klimaat zeer belangrijk. Dat uit zich in aandacht voor normen en waarden die we vanuit de identiteit van de school belangrijk vinden.

Daarom hanteren we binnen onze school in alle groepen dezelfde afspraken en spreken die met de leerlingen door en af. De afspraken worden "*vertaald*" naar het niveau van de kinderen en krijgen een plaats in elke klas.

We hopen zodoende dat er een preventieve werking van uitgaat en spreken de kinderen, die zich niet aan de gemaakte afspraken houden, daarop aan (**zie ook de kleurrijke regels van Arcade**).

De leerkracht bespreekt met de kinderen de regels en afspraken aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt benoemd en de regels van het pestprotocol. Indien de leerkracht daar aanleiding toe ziet besteedt hij of zij expliciet aandacht aan het pesten in een groepsgesprek.

Van belang is ook de kinderen aan te sporen als ze worden gepest, er niet mee te blijven lopen, maar iemand te zoeken aan wie je het durft te vertellen. Dat hoeft niet perse de eigen leerkracht te zijn, maar kan ook een andere leerkracht zijn.

Afspraken in de school

- Ik behandel anderen, zoals ik zelf behandeld wil worden.
- Ik doe vriendelijk en help waar ik kan
- Ik ben voorzichtig met spullen van mijzelf en die van iemand anders.
- Wij spelen zoveel mogelijk met elkaar.

5.2. Repressieve maatregelen (7 stappen)

Vooraf: Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd.

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen. Op het schoolplein is altijd iemand van de leerkrachten aanwezig.

Stap 1

Indien sprake van pestgedrag op het schoolplein, in de klas, of daarbuiten heeft de leerkracht een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de leerkracht de ib-er op de hoogte stellen. Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein.

Stap 2

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen.

Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen. Leerkracht zal nauwkeurig observeren.

Dat gesprek staat niet op zichzelf, maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in het LVS bij zowel het gepeste kind als het kind dat pest. Binnen één week vindt eerste evaluatie plaats.

Stap 3

In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag wordt dit teruggekoppeld naar de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er na de eerste evaluatie weer contact opgenomen zal worden.

Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat, zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

Bij herhaald pestgedrag worden de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek op school. De afspraken worden nadrukkelijk doorgesproken en vastgelegd. Ook de sancties bij overtreding worden vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting bij situaties die zich lenen voor pestgedrag. (buitenspelen, bewegingsonderwijs, excursies.)

Stap 4

Gesprek met pester en gepeste (leerkracht kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen? Zo ja: dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan. Leerkracht overlegt met ib-er. Er wordt een handelingsplan opgesteld voor de komende twee weken. Team wordt hiervan op de hoogte gebracht.

Indien de problemen zich blijven herhalen, meldt de leerkracht dit aan de directeur. De leerkracht overhandigt een gedocumenteerd verslag met daarin de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de gemaakte afspraken. Dit wordt met de ouders gecommuniceerd.

Stap 5

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan ib-er. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen.

Zo niet: nieuw handelingsplan opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid ingeschakeld kan worden. Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in de klassenmap en het LVS. Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen. Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld .

Stap 6

Indien gewenst.

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren. Dit gesprek wordt geleid door een directielid of intern begeleider. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig.

Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

Stap 7

In het uiterste geval.

Als het pestgedrag niet aanzienlijk verbetert en of de ouders en/of het kind onvoldoende meewerken om het probleem op te lossen, kan de directeur overgaan tot bijzondere maatregelen: isoleren en tijdelijke uitsluiting van de lessen.

Een leerling (pester of gepeste) wordt tijdelijk in een andere groep geplaatst. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden. Of de pester wordt geschorst voor maximaal vijf dagen.

Mocht dit meerdere keren noodzakelijk zijn dan zal er met het Bevoegd Gezag worden overlegd of er een verwijderingprocedure voor de pester(s) in gang kan worden gezet.

6. Concrete Pedagogische invulling als handvat van het protocol

Vijf sporen aanpak:

6.1 De leraar (signaleren en aanpakken)

Groepsniveau

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door de Intern Begeleider die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

De ouders

Afhankelijk van de ernst van de zorg zal de leerkracht of de intern begeleider, de ouders op de hoogte stellen. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

6.2 Hulp aan de pester

Er wordt uiteraard met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.

Het advies is om de pester even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

Begeleiding van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

6.3 Hulp aan het gepeste kind

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting.' Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden.

In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, of zelfverdediging en evt. kanjertraining goede interventies.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen.' Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

6.4 Hulp aan de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen peestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve laten ondervinden.

6.5 Hulp aan de ouders

In de brochure "Pesten op school, hoe ga je er mee om?" staan de volgende adviezen:

Ouders van gepeste kinderen:

- a) Houd de communicatie met uw kind open, blij in gesprek met uw kind.
- b) Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c) Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- d) Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- e) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- f) Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- a) Neem het probleem van uw kind serieus.
- b) Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden.
- c) Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- d) Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- e) Besteed extra aandacht aan uw kind.
- f) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- g) Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- h) Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- a) Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- b) Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- c) Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- d) Geef zelf het goede voorbeeld.
- e) Leer uw kind voor anderen op te komen.
- f) Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

De kleurrijke regels van Arcade zijn:

- ❖ Lachen is fijn, uitlachen doet pijn
- ❖ Hand in hand oké; schelden, schoppen en slaan, daar doe we niet aan mee
- ❖ Spullen van jou, spullen van mij; zorg ervoor, dan blijven we blij
- ❖ Zegt een ander iets, zeg jij dan even niets
- ❖ Spelen binnen en buiten, daar mag je niemand buiten sluiten
- ❖ Doet iemand iets goed, geef een pluim op zijn hoed
- ❖ Kun je het even niet alleen, dan zijn er anderen om je heen
- ❖ Wat je zelf niet leuk vindt, doe je niet bij een ander kind